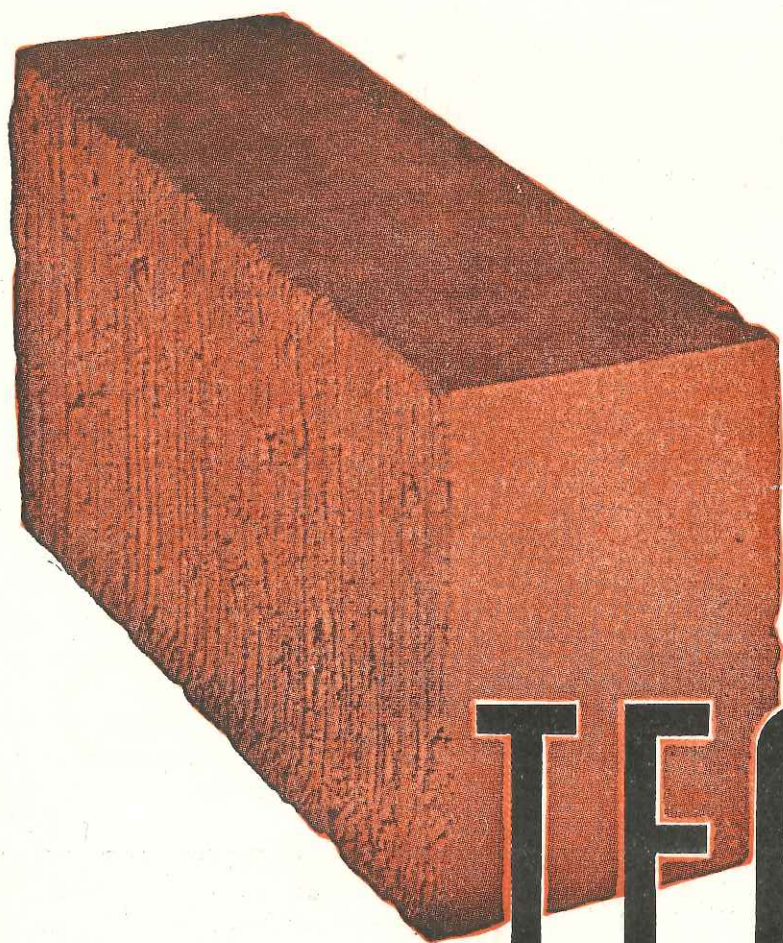

5

1949 Innehåller: Tegelpaketering • Linnéstaden i Lund
Fuktigt hus måste kunna undas ut

TEGEL

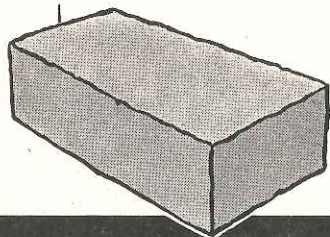
"Jacka vet jä"
TEGEL"

Det är något tryggt och gediget med tegel. Ett pålitligt material att arbeta med och att bygga med. Den torra tegelstenen fäster väl även under stark kyla och har förmågan att fort och effektivt torka ur brukets fuktighet och avdunsta detta fortare än andra murmaterial. En tegelvägg blir därför snab-

bare torr än någon annan murvägg, trots de många fogarna.

Ur såväl teknisk som ekonomisk synpunkt är teglet det ojämförligt bästa byggnadsmaterialet. Det har stått sig väl genom sekler och decennier. Och det står sig väl i konkurrensen med andra material.

**TAG SOM REGEL
BYGG MED TEGEL**

Tegelbrukens Försäljningsaktiebolag Stockholm

TEGEL

ORGAN FÖR
SVERIGES TEGEL-
INDUSTRIFÖRENING
ÅRG. 39

REDAKTIONSKOMMITTÉ: Kapten H. Ström
Direktör J. Bäunge och Ingenjör K. Wråke
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:
Civilingenjör R. Elgenstierna
Exp. och annonskontor: Kungsgatan 32, Tel. 23 31 05
Redaktion: Engelbrektskatan 29, Stockholm, Tel. 10 80 51
Eftertryck utan skriftligt tillstånd förbjudet Copyright

REDAKTIONSOMBUD:
Ingenjör S. Henningsson, Heby
Civilingenjör H. Schlyter, Göteborg
Ingenjör K. Wråke, Malmö
Ingenjör S. Åhlander, Sundsvall

TEGELPAKETERING

Av

byggnadsingenjör Hugo Gollert

Vid Chalmers Tekniska Högskola utförde civilingenjörerna Thord Lundgren och Bengt Persson under läsåret 1948—1949 ett examensarbete, som behandlade frågan om rationalisering av tegeltransporterna mellan tegelbruk och arbetsplats. Med anledning av de förslag som där framfördes, har Svenska Byggnadsindustriförbundet och Sveriges Tegelinindustriförening vidare bearbetat problemet och utfört vissa undersökningar, för vilka härmed lämnas en redogörelse.

För byggnadsindustrin, som är en tung industri, och som arbetar med stora massor, kan transportarbetena inklusive lastning och lossning uppskattas till ca 80 % av utfört arbete.

Bland de tunga materialen märkas framför allt singel, grus och tegel. Redan för ett tjugotal år sedan hade maskinella anordningar tagits i bruk för lastning och lossning av grus och singel, medan för teglets vidkommande några anordningar ej har framkommit, som kan anses rationella. Fortfarande lastas och lossas teglet i stor utsträckning för hand. Ofta langas

teglet 7 à 8 gånger och i ogynnsamma fall över tiotalet gånger, innan det anländer till muraren på byggnadsplatsen. De interna transportererna inom en del tegelbruk har lösts med hjälp av transportband, truckar, traverser e. d. Vid användning av dessa maskinella anordningar staplas teglet i enhetslaster om ca 500 sten, som traversens eller truckens tegelgaffel transporterar till upplag (fig. 1), eller

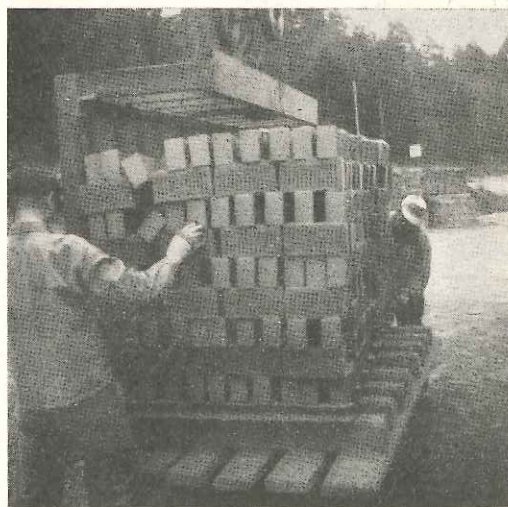

Fig. 1. Enhetslast transporterad å traversgaffel.

i vissa fall lastas enhetslasten direkt på bil eller järnväg. Av ovanstående framgår, att genom införande av enhetslaster omplockningar för hand delvis slopas vid tegelbruken.

Eftersom mycket få tegelbruk äro utrustade med dessa maskinella anordningar, möter det på stora svårigheter att genomföra dessa enhetslaster. Någon emballering förekommer icke, varför enhetslasterna ej tål kraftigare stötar eller vibreringar, som uppstår under längre transport. Dessutom måste teglet plockas för hand vid omlastningar och lossningar. För att uppnå en generell rationalisering av tegeltransporterna måste hänsyn tagas till följande:

- a) Enhetslasten bör vara så avvägd, att man på byggnadsplatsen lätt kan hantera den med enkla hjälpmedel, samt bör den tåla transporter och omlastningar mellan olika lastfordon.

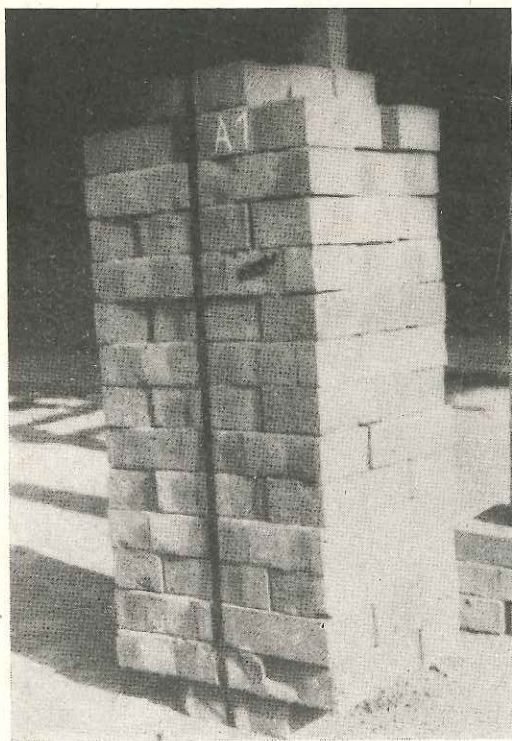

Fig. 2. Emballerad tegelenhet om 84 sten.

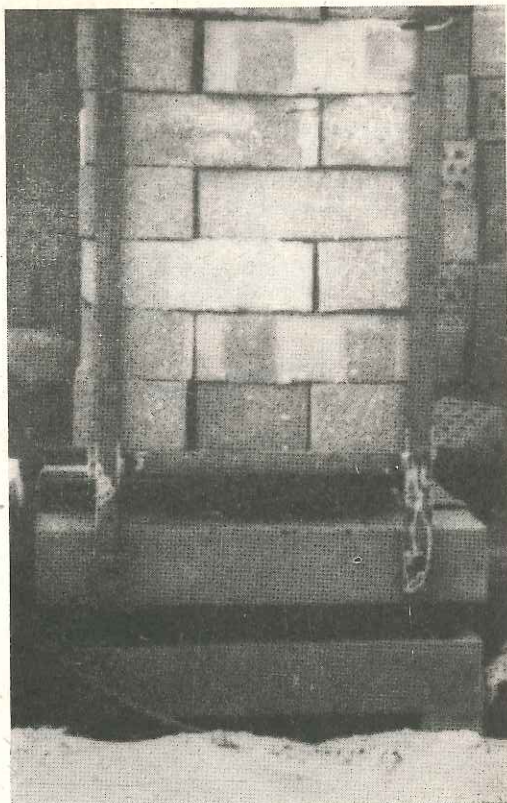

Fig. 3. Tegelenhet i vibrobordets förpackningskorg.

- b) Med hänsyn till de oftast små uppslagsutrymmen, som stå till förfogande liksom till måtten å brukens ugnsportar, bör enhetslasten ej vara skrymmande.
- c) Hänsyn måste tagas till byggnadsplatsens hissar, ställningar och landgångar, varför vikten av enhetslasten ej bör överstiga 300 kg.

En emballerad tegelenhet enligt fig. 2 uppfyller ovanstående fordringar. Iordningsställandet av dessa paket tillgår på följande sätt:

När teglet är färdigbränt, sorteras och travas detta i förband i härför avsedda förpackningskorgar till lämplig höjd. Detta utgör sålunda den första omplockningen för hand av det brända teglet. Med en specialkärra transporteras korgen med tegelenheten till ett vibrobord och placeras på detta (fig. 3). Där drages bandjärnet

fasadtegel
ger
en fasad för
framtiden

sala
tegelbruks ab
namnanrop
salategel

Bandningsapparaten

SECOR

*låser utan lås
klipper utan spill*

På grund av sin driftsbillighet och sin robusta konstruktion, valde Svenska Byggnadsindustriförbundet och Sveriges Tegelindustri-förening våra apparater till de experiment för framställning av tegelförpackningar som utförts.

Vårt system går nämligen ut på, att stansa samman banden, vilket ger en förbindning, som i draghållfasthet är överlägsen varje annat känt system med låsplomber.

Vårt system inbesparar dessutom helt kostnaderna för extra låsplomber och ger en flack förbindning av bandjärnsändarna.

Våra apparater äro sedan många år i bruk hos framförallt den svenska storindustrin där stora krav ställas på bandningsapparaternas kvalitet.

Vi stå gärna till tjänst med alla önskade upplysningar.

**Emballage-
bandjärn
från lager**

Tillverkare:

RÅSUNDAVÄGEN 101 ★ A.-B. SECOR ★ STOCKHOLM—SOLNA

Tel. växel 27 71 91, 27 71 92

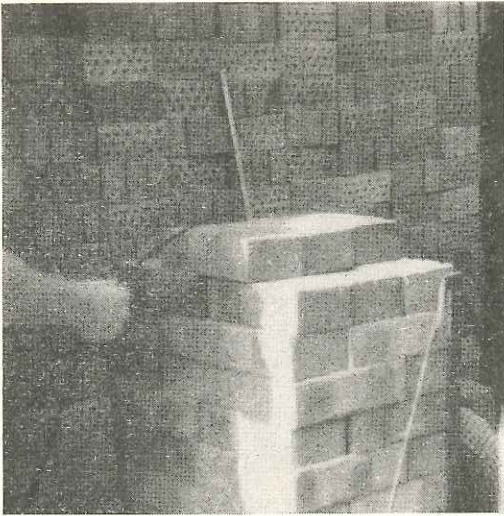

Fig. 4. I förpackningskorgen å vibrobordet sker vibrering av tegelenheten. Härigenom avjämnas alla små ojämnheter å tegelstenarnas liggtytor och teglen packas bättre samman. Under den betydelsefulla vibreringen emballeras tegelenheten med ett bandjárn, som sträckes och nitas med en speciell bandningsapparat. Tegelpaketet är nu en kompakt enhet klar för transport.

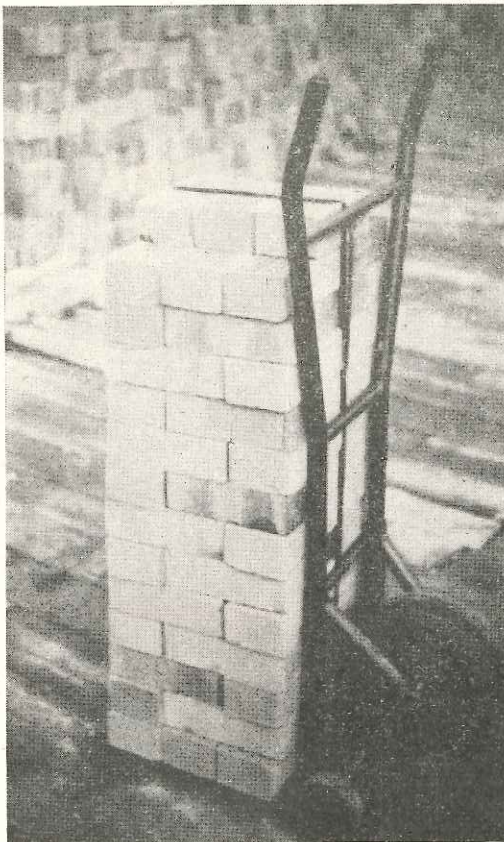

Fig. 5. Tegelpaketet å gaffelkärran. Kärran vippas lätt i till skjuvläge medelst de extra småhjulen, som även lyfta över över landgångarnas plankskarvar.

Fig. 6. Gaffeltruck lastad med sex tegelpaket.

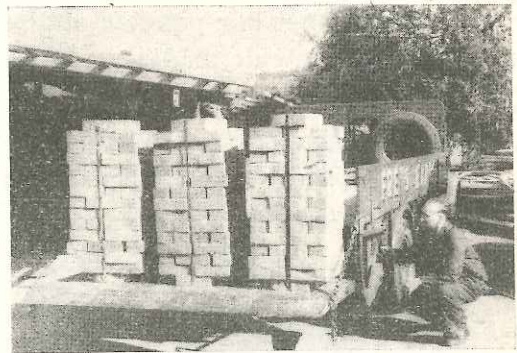

Fig. 7. Lastning å bil kan även underlättas medelst en påmonterad bakgavelbiss.

Fig. 8. Å lastbilen monterad svängbar kranarm kan lasta och lossa å såväl lastbils- som eventuellt släpvagnsflak.

runt teglet (fig. 4), och samtidigt som tegelenheten vibreras, sträckes och nitas bandjärnet med en bandningsapparat. Genom vibreringen försvinner de små ojämnheter i teglen, och tegelpaketet blir kompakt.

Det färdiga tegelpaketet transporteras med en gaffelkärra (fig. 5) till upplag eller lastas direkt på lastfordon. Hur denna lastning lämpligen bör ordnas beror på de lokala förhållandena vid de olika bruken. Fig. 6—8 visar exempel på lastanordningar, som använts vid de hittills utförda försöken, men vid kontinuerlig drift torde denna lastning kunna utföras betydligt enklare.

På lastfordonet bör paketen ställas relativt tätt, så att de stödja varandra under transporten.

Då fordonets lastflak, på grund av paketets höjd, ej helt täckes, måste lasten avsträvas (fig. 9).

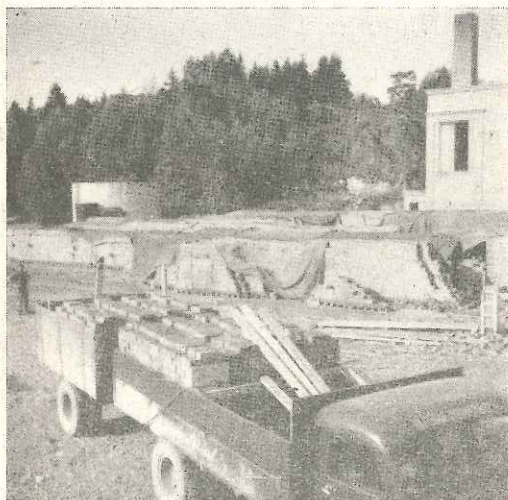

Fig. 9. Tegelpaketerna ställs tätt och försträvas, när deras höjd ej tillåter lastning å hela flaket.

Vid framkomsten till byggnadsplatsen lossas tegelpaketerna exempelvis med gaffelkärra och landgång (fig. 10) eller med hjälp av å figurerna 7—8 visade monteringsanordningar. Ofta erfordras ett rationellt utnyttjande av tegelupplagens utrymme,

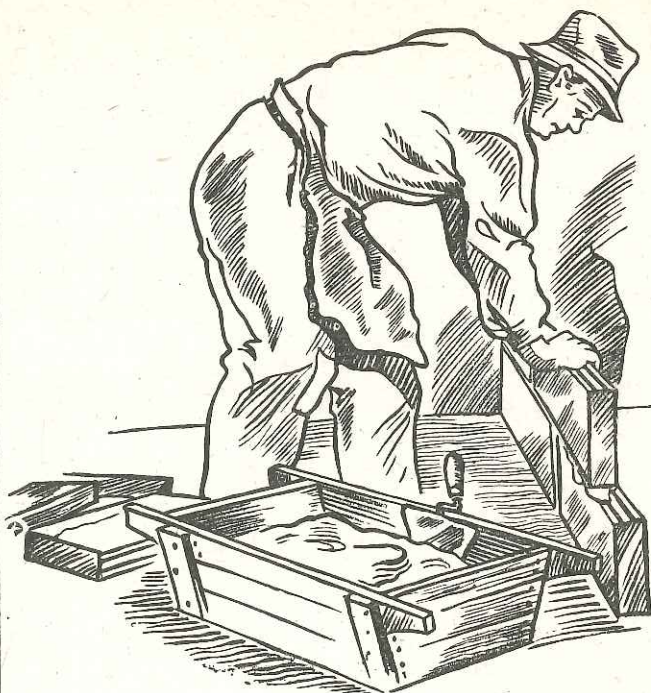
Fig. 10. Gaffelkärrens båda sm extrahjul ge god balans vid kärning å svajande landgångar.

för att ett tillräckligt stort buffertlager skall kunna uppläggas. Detta kan ske, genom att plank eller bräder utlägges på det undre laget tegelpaket. Genom lossning direkt från bil på en lastbrygga placeras andra laget paket på dessa utlägg.

Fig. 11. Paketet framkärnat till plats å ställningslaget. Här efter sker avbandning av paketet.

Från upplag till hiss transporteras paketen med hjälp av en gaffelkärra. Paketerna avsättes. Efter upptransport med hiss till lämplig höjd, kärnas paketen ut till användningsstället (fig. 11 och 12) och bandjärnet avklippes med en plåtsax. Teglet i paketet är nu

Landets största tillverkare
av tegelmellanväggsplattor.
Vi leverera Walla-plattor
över hela Sverige.

Fråga honom

— han vet besked

**att WALLA-plattorna äro lätta att
hugga och så äro de raka*...**

7

goda egenskaper hos våra
mellanväggsplattor

- 1** Brandsäkra
- 2** Ljudisolerande
- 3** Volymbeständiga
- 4** Spikbara
- 5** Fria från fukt
- 6** Kemiskt neutrala
- 7** Lätta att hugga och
billa

Walla-plattornas många värdefulla egenskaper erkänns av alla byggmästare och byggherrar. De utgöra ett tillförlitligt mellanväggsmaterial, som är brandsäkert, ljudisolerande, fritt från fukt, lättarbetat och volymbeständigt. Tala med en fackman om Walla-plattornas egenskaper. Då får ni veta varför de äro de mest sålda i landet.

** Vår patenterade tillverkningsmetod gör
att våra plattor äro absolut raka.*

TEGELBRUKSAKTIEBOLAGET WALLA — Katrineholm

Postadress: Katrineholm. Telefon: Tegelbolaget.

A.-B. Nabbensbergs Tegelbruk

Vänernborg - Tel. 5

MÅNGHÅLTEGEL

Volymvikter 1.0-1.2

Hög värmeisolering

Hög tryckhållfasthet

AB LOMMA TEGELFABRIK

LOMMA — TEL.: MALMÖ 46 20 02 & 46 20 04

specialitet:

gul handslagen och maskinslagen fasadtegel i
olika nyanser ■

röd maskinslagen fasadtegel ■

maskinslagen fasadtegel i månghålsutförande ■

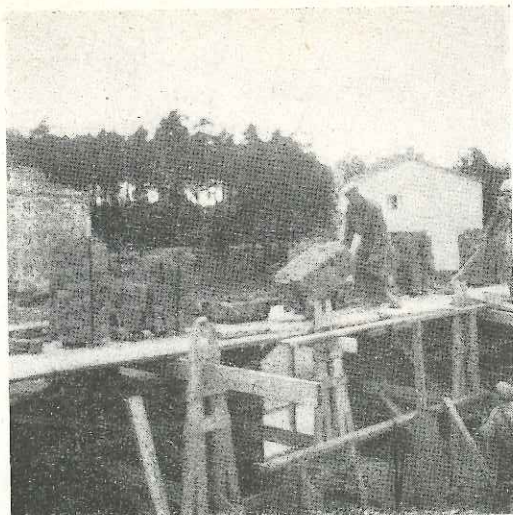

Fig. 12. Paketets rätta plats är för bantlangaren lätt att beräkna då de framkärnade enheterna erbjuda god överskådlighet.

färdigt för användning, och stenarna plockas för hand för första gången, sedan emballering utfördes på tegelbruken.

Om kärning utföres på ställning, bör uttransport av paket ske, innan murningen på ställningslaget börjar (fig. 13), i annat fall måste ställningen breddas, vilket betyder en ökad kostnad. Alternativt kan kärning av tegelpaketerna utföras på bjälklaget. Vid framkomsten till användningsstället klippes bandjärnet av. Härefter langas eller plockas teglet upp till användningsstället på ställningslaget.

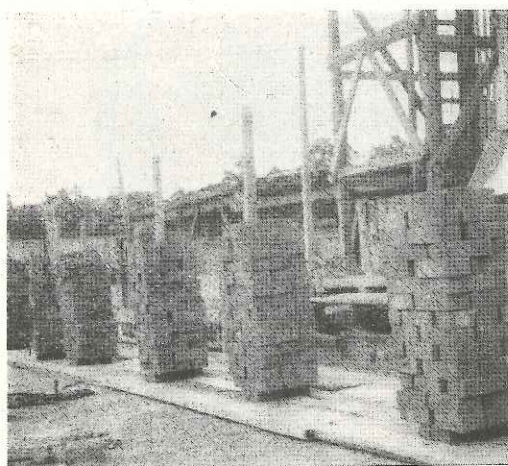

Fig. 13. Materialkoncentration och ordning.

Ovanstående redogörelse avser huvudsakligen principen för användning av paketerat tegel, som avser att förbilliga nuvarande transportsätt. Den gör ej anspråk på att vara slutgiltig, ännu återstår flera problem att lösa. Sålunda utgör lastningen och lossningen av olika transportfordon en mycket viktig detalj vid transportförloppet, och likaså skulle en enkel anordning för upplyftning av paketen från bjälklag till ställningslag underlätta arbetet på byggnadsplatsen.

Vid de fortsatta försöken i större skala kommer säkerligen andra problem att uppträda, och man måste därför räkna med, att ett genomförande av paketerat tegel inom vår byggnadsindustri kommer att kräva en avsevärd tid och arbete, innan problemet är löst.

Luftgummihjul med bilcord

	4-lagrad	6-lagrad
12 × 4" glidlager kr.	27:—	30:—
12 × 4" kullager „	37:—	40:—
16 × 4" glidlager „	34:—	38:—
16 × 4" kullager „	41:—	45:—

Levereras omgående från lager

BJÖRN THILÉN, Värnamo

Till salu

Tegelbrukskulkvarn

Svedala nr 5

nyrenoverad

1 st. Hammarkvarn

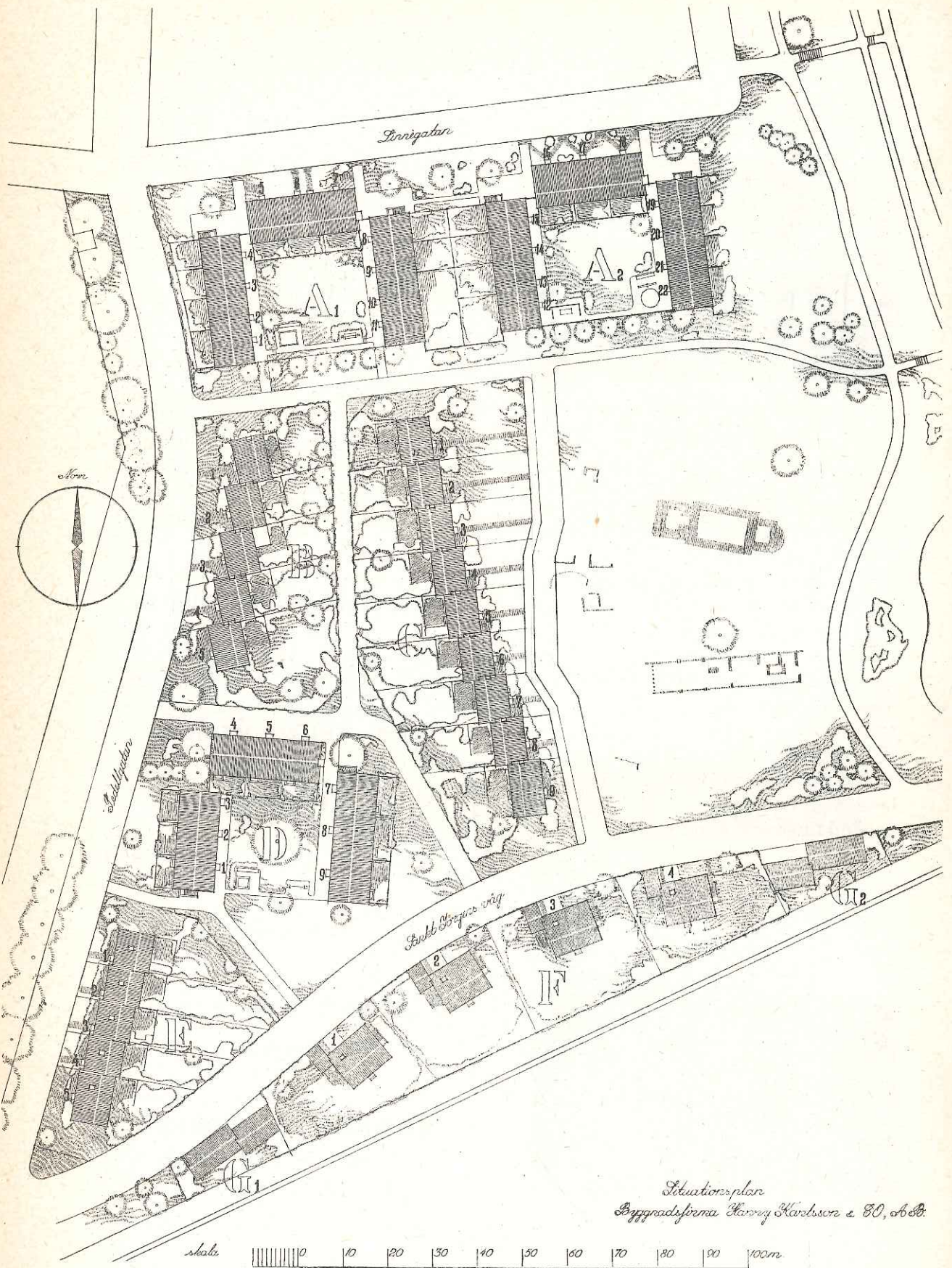
Svedala

GUSTAF LILJEKVIST

Furusundsgatan 5 - Stockholm

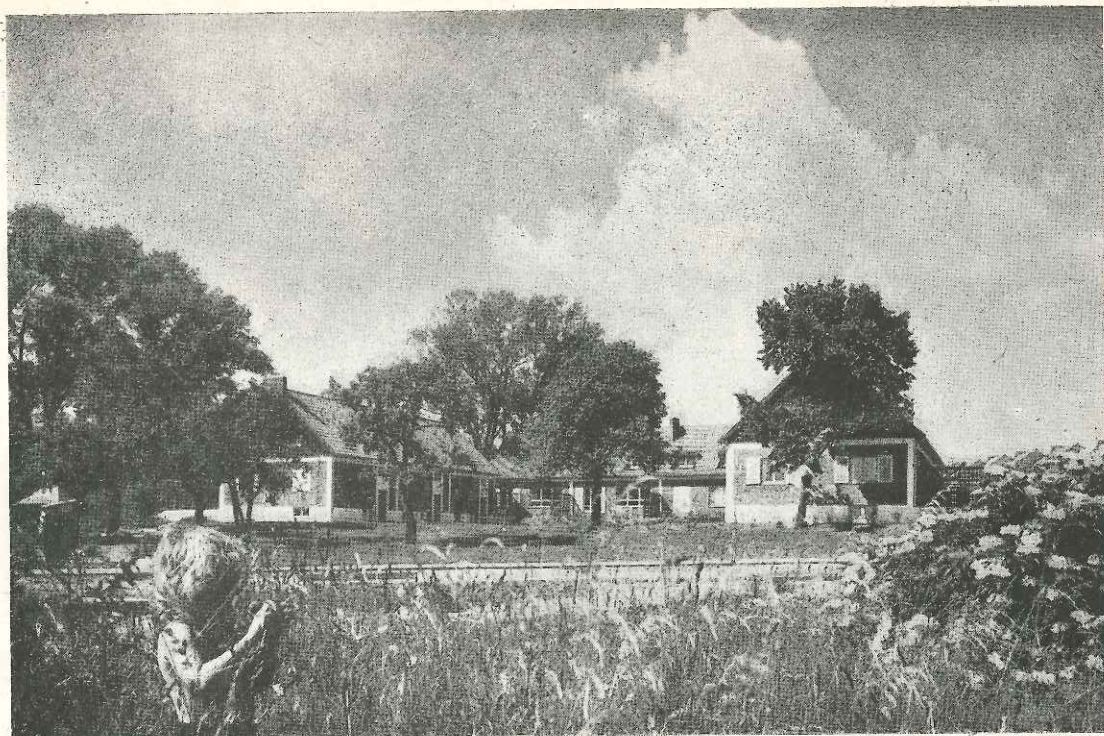
Tel. 62 89 25

LINNÉSTADEN

Situationsplan
Byggnadsföretag Carlqvist & Sö, A.B.

Gårdsbebyggelsen i grupp "D" (vinjettbilden är efter samma mått som den å samma plats belägna Börjessonska gården från 1870-talet, som måste rivas. Genom att dessa bostadshus grupperats efter tidigare mönster har bebyggelsen fått en naturlig miljöanpassning med de gamla träderna bevarade.

LINNÉSTADEN I LUND

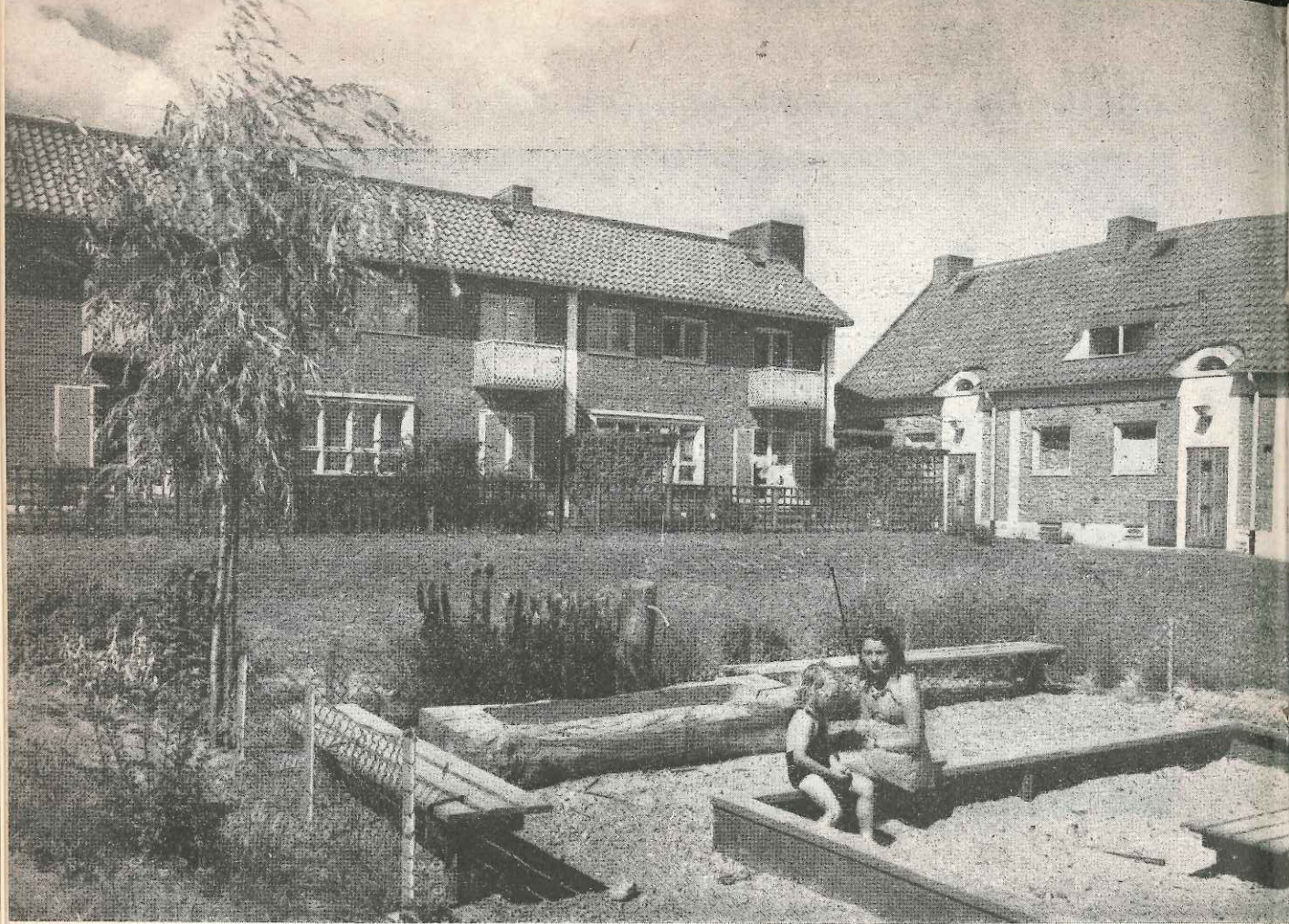
Av Örjan Armfelt-Hansell

En intervju med den kände skånebyggmästaren Harry Karlsson, som inom den närmaste tiden kan se Linnéstaden, en av hans många förnämliga skapelser fullbordad

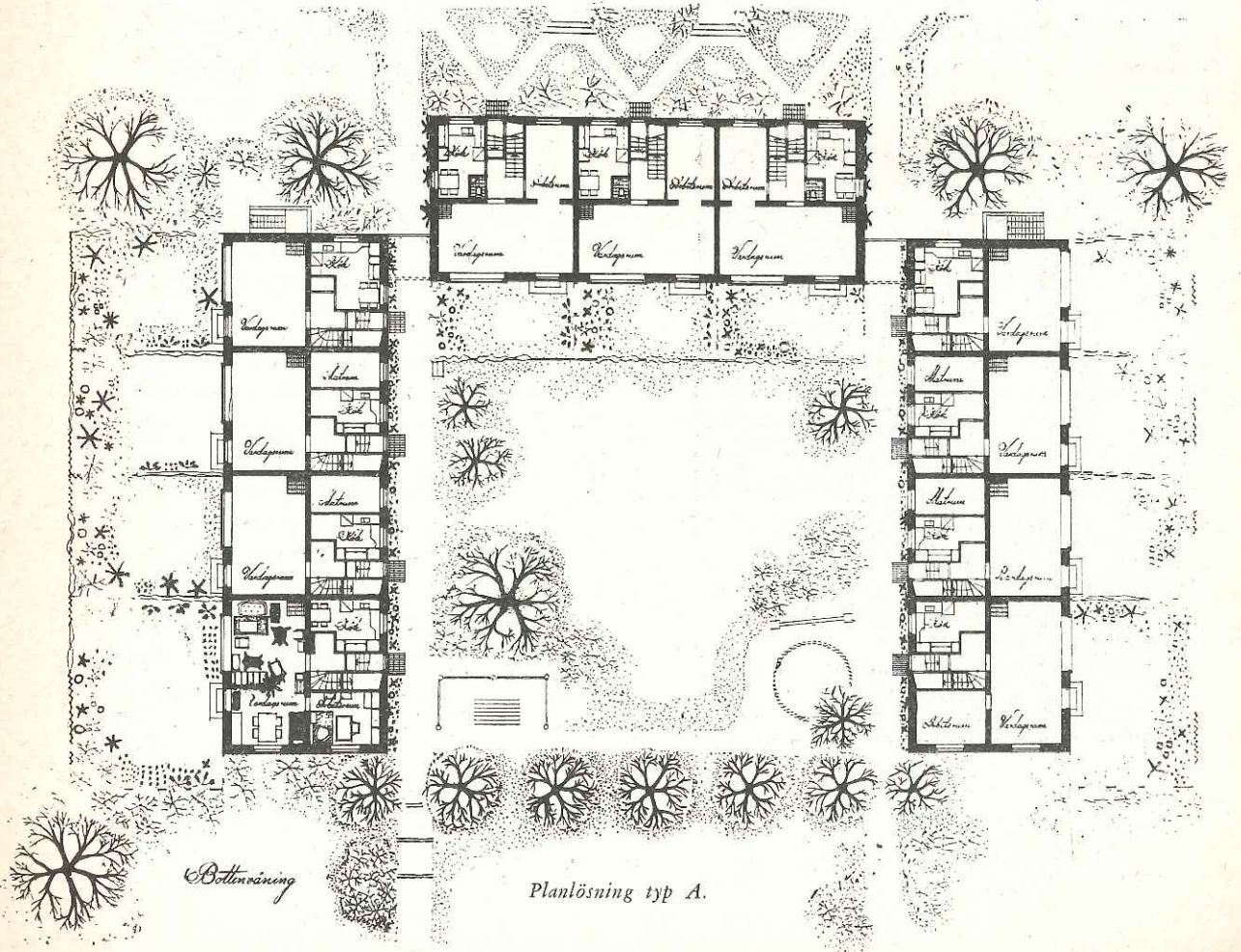

Linnéstaden, helt byggd i tegel, är ett utomordentligt exempel på, hur teglets egenskaper utnyttjats på bästa sätt och bör därför ha stort intresse för denna tidskrifts läsekrets.

Det kan synas svårt att i tegellandskapet framför alla välja de byggnader, som mer än andra skulle förtjäna att omnämnas i en sådan här artikelserie. När vi har börjat Skåne med Linnéstaden, så är det därför, att bostadsområdet i sin helhet kanske mer än vanligt anknyter till de gamla, förnämliga tegeltraditioner, som sätter sin prägel på hela landskapets husbyggnade sedan 1200-talet.

De ljusa, trevliga gårdarna i bebyggelsen "A1" och "A2" öppna sig mot söder.

ÄVEN LINNÉSTADEN, LUND,
UPPFÖRDES MED
FASAD- OCH TAKTEGEL

FRÅN

WEBERÖDS NYA TEGELBRUKS A.-B.

SLOTTSMÖLLANS

FASADTEGEL och ENKUPIGA FALSTAKTEGEL

Wallbergs Fabriks Aktiebolag

Namnanrop: Wallbergs Bolag

Halmstad

TEGELMÄSTARE

med organisations- och arbetsledareförmåga, yrkesskicklighet och erfaren i alla vid tegelbruk förekommande arbeten, erhåller anställning. Tillverkning: fasadmurtegel och taktegel samt div. andra tegelvaror. Bostad bestående av fem rum och kök tillhandahålles.

Skriftliga svar med löneanspråk samt uppgift om tidpunkten för platsens tillträde sändas under adress: "Arbetsledare", Tidskriften Tegels kontor, Engelbrekts-gatan 29 n. b., Stockholm.

TAKTEGEL

HEBY TEGELVERK, SKÖLDBERG & Co. K/B, Heby

Tel. Namnanrop "Heby Tegelverk"

Telegr.-adr. "Hebytegel"

FASADTEGEL

Från våra tegelbruk leverera vi:

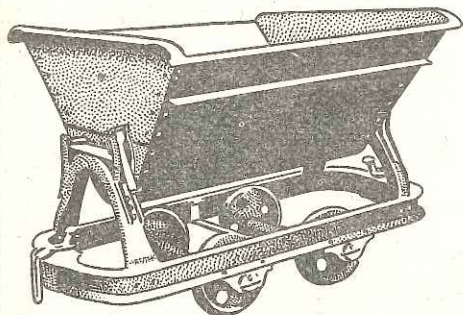
Rött, borstat, handslaget och maskinformat fasadtegel
från **SENNANS TEGELBRUK**

Gult, refflat månghålfasadtegel
från **RÖGLE TEGELBRUK**

AKTIEBOLAGET P. OLSSON & Co

Tel. växel 207 50

HÅLSINGBORG

Tippvagnar
Räls

Vändskivor Spärväxlar
Hjulpar Rullager

Carl Ström A-B

Stockholm C Tel. Växel 23 54 00

All övrig järnvägsmateriel

TEGEL

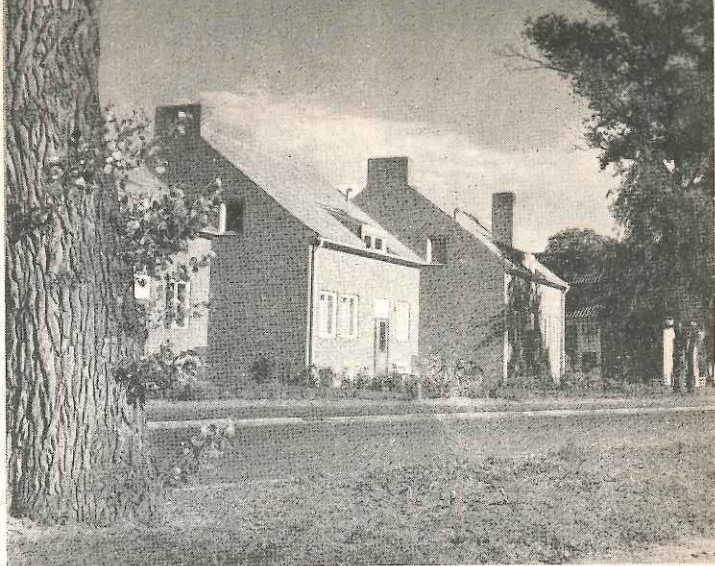
I Linnéstaden synes många av de problem, som sammanhänger med vår tids stadsplanering och bostadsbyggande, ha lösts på ett förtjänstfullt sätt. Området har byggts för moderna människor i stadsmiljö och fyller alla de krav, som stadsmänniskor ställer på sina bostäder, men Linnéstaden skänker dessutom den trivsel, som blott den miljö kan skänka, vilken genom traditionens fina rötter är fast rotad i det skånska landskapets uråldriga byggnadsformer.

Byggmästare Harry Karlsson är en man, som har många järn i elden och bygger stora bostadsområden, men man misstar sig nog inte, om man förmodar, att Linnéstaden är en av de skapelser, som han är mest stolt över. Det märker man snart vid en intervju. Han är också berättigat glad över den uppmärksamhet, som området rönt inte minst i utlandet.

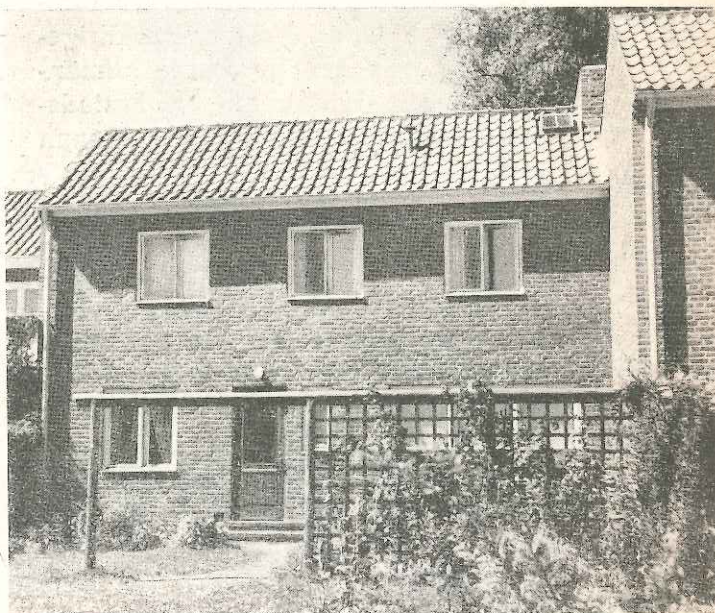
I intervjun framhåller byggmästaren, att han i allt sitt byggande i möjligaste mån sökt anpassa sig efter den provinsiella karaktären. I Skåne är det teglet, som varit det dominerande materialet vid husbyggande. "I hela sjuhundra år har vi använt tegel här i Skåne", berättar byggmästaren, "så teglet har gamla förnäma traditioner både i murar och å tak. Och det är sådana traditioner, som man som skånsk byggmästare gärna vill slå vakt om. Vilket särskilt kommer till uttryck, när det gäller Linnéstaden.

Den kände naturforskaren var en tid knuten till Akademien i Lund, och han fick en gata uppkallad efter sig också där. Linnégatan har sedan givit namn åt området, och" framhåller byggmästaren, "namnet förpliktigar till att göra trädgårdarna helt i Linnés anda." Vilket inte heller jävas vid intervjuarens höstbesök i den sprä-

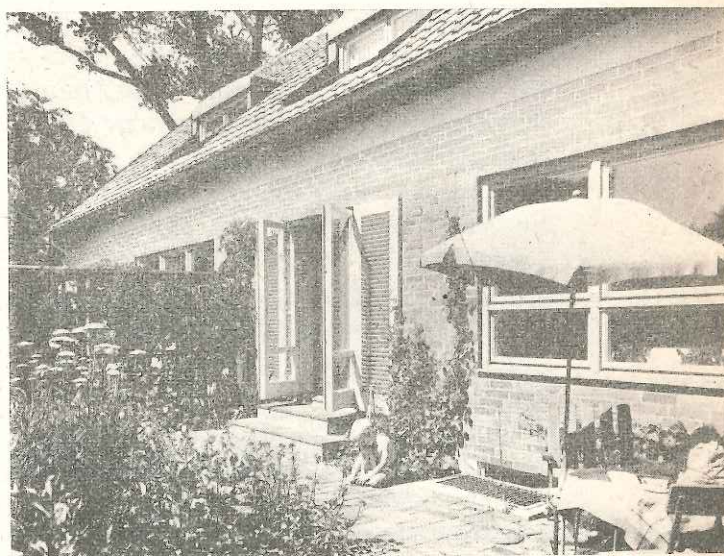
Allt i tegel — tak, väggar och golv till uteplatser. Mangårdsbyggnadens i grupp "A" solbelysta gårdsfasad.

"Taggiga" radhus i gruppbebyggelsen "B" mot Pedellgatan.

Gårdsfasad till enfamiljshus i gruppbebyggelsen "B".

kande färgsymfonien, som de välskötta trädgårdarna bildade.

"Området ligger i sydöstra delen av Lund vid en utomordentligt vacker 150-årig poppelallé, och en dalgång, som kallas Skönadalsravinen. Den gamla Börjessonska gården, som låg där tidigare, fick stå modell för den planering och stadsplan, som upprättats av arkitekten SAR Hans Westman", säger Harry Karlsson. "Hans Westman är en arkitekt, som med flödande fantasi och förmåga kan göra småstadshus, något som tyvärr förekommer så sällan i vår centraldirigerade tid, när den byggande allmänheten mest påtvingas hus och bostadstyper nog så likriktade för att kunna erhålla statliga lån.

Den gamla bondgården, som låg på platsen, var alltför dålig för att kunna restaureras. Den måste rivras. I stället för de tre låga gårdshusen uppförde vi tre nya byggnader på precis samma ställe. Den gamla gården hade vackra päronträd, buxbomshäckar och hallonland, pepparmynta, riddarsporre och mycket annat, som tillhör den skånska bondgårdens idyll. Vid nybyggnaden av området har mycket av detta gått förlorat, men ändå finns flera av de fina fruktträden kvar, och mycket av den gamla tidens kynne har nog också kunnat bevaras."

I detta sammanhang är byggmästaren angelägen att framhålla, att han redan tidigare talat om några av dessa synpunkter för pressen, men att de nu har nytt intresse, genom att bostadsområdet nalkas sin fullbordan.

På området byggdes dessutom ytterligare 2 st. gårdar med flygelbyggnader, dock i huvudsak med den skillnaden, att mangårdsbyggnaden där byggdes i två våningar. Även 3 radhuslängor, varav 2 med fem byggnader och den 3:e med nio s. k. taggiga radhus inrymmer i Linnéstaden.

Längst ner i söder på området bygg-

des 4 st. fristående villor med garage.

Linnéstadens trevliga park- och idylliska trädgårdskaraktär understrykes av ett stort obebyggt fritt område, som är beläget i den östra delen, och på vilken plats rika arkeologiska fynd gjorts från Skandinavians första sjukhus.

Beträffande radhusen har byggmästaren sina egna synpunkter, som här visat sig högst lyckade. "Radhuset måste ha kontakt med jorden och naturen. Ett radhus får inte ha många utifrån synliga trappsteg utan bör hållas så nära jorden som möjligt. Gräs och grönska bör gå ända intill husväggarna. Huset skall växa in i naturen, och naturen skall om möjligt växa sig in i huset. Men dessutom bör man enligt min mening vid allt byggnadsplanerande ta sikte på den provinsiella karaktären. Som bekant har det skånska landskapet och den gamla staden Lund sin egen stil och rytm. Den skånska bondgården är ett vackert uttryck för det lugn och den saktelighet, som är typiskt skånskt. Det gällde därför att försöka överföra dessa egenskaper i modern arkitektur, vilket eftersträvats av mina arkitekter, när det gällt att utforma Linnéstaden. Trästaketet och pilvallen hör bl. a. till det som fått flyta in på området.

Vad beträffar själva husen är de, som jag förut nämnt, byggda i tegel, men för att de inte skulle bli för enahanda, har som omväxling vissa partier putsats och vitkalkats. Detta förfaringssätt har också en traditionell bakgrund, för redan under gotiken och renässansen gjorde man blinde-ringar. Jag har också försökt att behålla de traditionella skånska branta takfallen och att få taken beklädda med falsade taktegel. Det skånska falsade taktegellet är verkligen ett underbart material. Det är både solitt och vackert.

WACOMP-
SPECIALFORMGIPS
(amerikansk)

för

FALSTAK- o.
NOCKTEGEL

Leverans från lager

WAHLIN & CO A/B
ETABL. 1867

Tel. v. 19 04 55 VRETEBORGSVÄGEN 5
STOCKHOLM 42

År 1869

grundade
N. LUNDGREN
sitt företag, som blev
den första svenska
skorstensfirman
och
byggt skorstenar
från

Norra Ishävet

till

Svaria Havel

*Ägare av Upsala
Korva Tegelbruk*

LUNDGREN S

SKORSTENSBYGGNADSFIRMA • Gävle

MÅNGHÅL

Tegel

NUTIDENS och FRAMTIDENS
BYGGNADSMATERIAL försäljes av

GÖTEBORGS TEGELAKTIEBOLAG

MAGASINSGATAN 3. TEL. 13 13 68, 13 13 48

REM- & KUGGHJULSSMÖRJOR, REMVAX & REMOLJOR

Flytande REMSMÖRJA, köldbändig

A. E. FERNSTEDT & C:o, Motala

Tel. 1 07, 10 75

Etabl. 1890

STATENS PROVNINGSANSTALT

Tel. 23 56 20

BYGGNADSTEKNISKA AVD. STOCKHOLM

Tel. 23 56 20

Provningar o. undersökningar av material o. konstruktioner. Besiktningar o. provtagningar. Drottning Kristinas Väg, Valhallavägen. Godsadress: Stockholm norra.

A.-B. FÖRENADE TEGELBRUKEN

LINKÖPING — TELEFON 20 201

Fasadtegel

Månghåltegel

Poröst tegel

Mellanväggsplattor

Tegelrör 40-200 mm.

Taktegel 1- och 2-kupigt

Tenggrenstorps Tegelbruk

VÄNERSBORG Tel. 1251, växel

MÅNGHÅLSTEGEL

LÅGT VÄRMEGENOMGÅNGSTAL

HÖG TRYCKHÅLLFASTHET

TILLVERKNINGSKAPACITET:

DIV. MURTEGEL 6.500.000

TAKTEGEL 2.500.000

DRÄNERINGSRÖR . . . 1.000.000

Men jag har också använt tegel till mängder av detaljer, som kanske inte är så vanligt", fortsätter byggmästaren. "I trädgårdarna har jag använt tegel som golv till uteplatser. Men vi har dessutom tegeltrappor, trappbeklädnader i tegel, öppna spisar i tegel och t. o. m. fönsterbänkar i samma material.

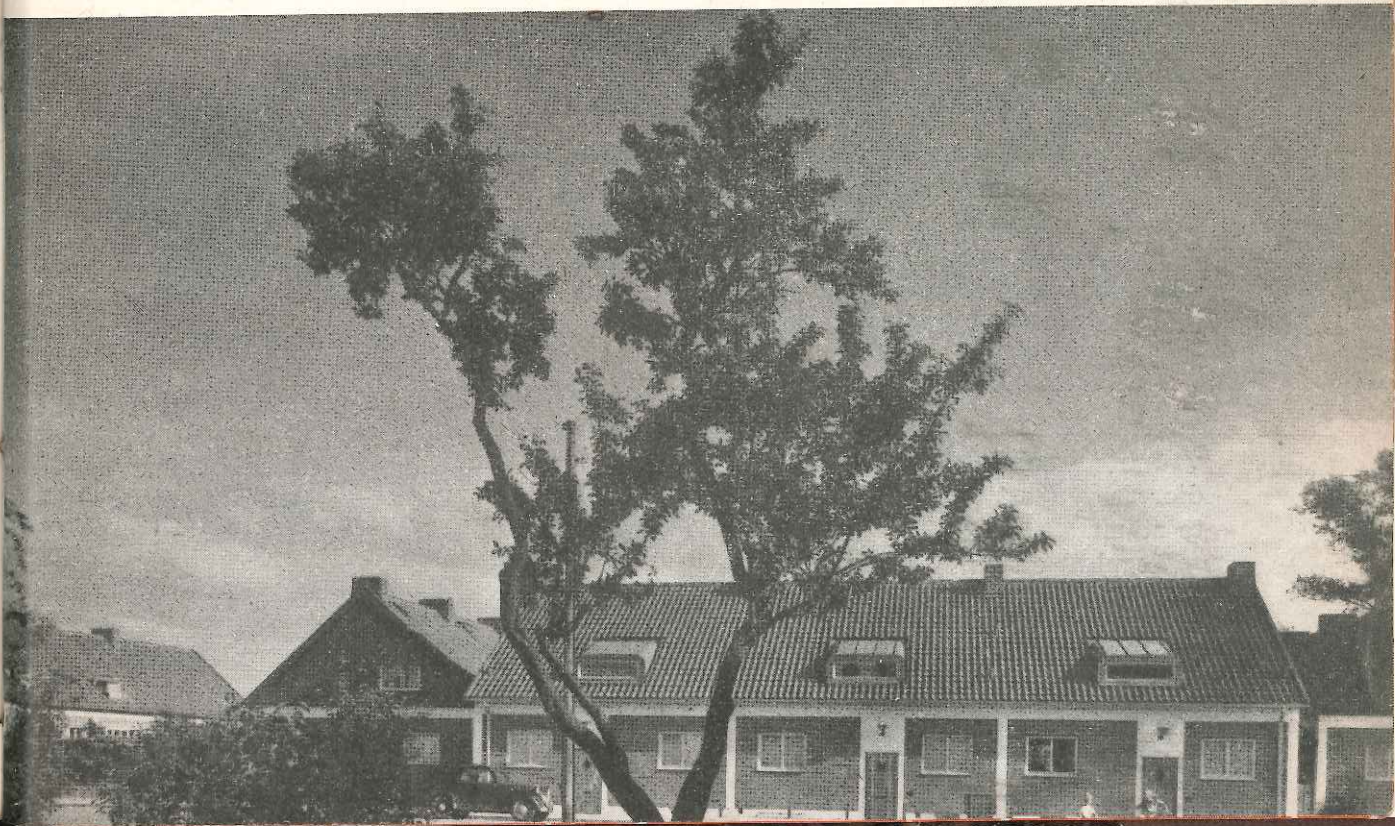
Vi har använt rött fasadtegel i olika utföranden: kvastat, refflat och handslaget. Självt tycker jag, att det handslagna är vackrast, för det ger ett solidare intryck, om jag så får uttrycka mig.

Jag kan inte låta bli att sjunga teglets lov, för så bra anser jag materialet är. Under och efter kriget har jag byggt alla de byggnader, som jag har haft möjligheter till, i tegel", säger Harry Karlsson och visar ett fotografialbum, där många av hans större byggnader finns med.

Alla husen i albumet bar en personlig prägel. Det var inga dussinhus, och man misstar sig nog inte, om man gissar, att det i de flesta fall varit byggmästarens egna intentioner, som fått råda vid skapandet av husen.

Byggmästaren avslutar intervjun med att åter betona vikten av att i synnerhet i en sådan stad som Lund anknyta till de traditioner, som där är så påtagliga, och som främst representeras av de gamla klosterbyggnaderna och då särskilt S:t Peters Klosterkyrka. — "Men tänk också på alla de vackra tegelbyggnader, som byggdes av Brunius, och som nu är kulturhistoriskt skyddade. Bland dem tänker jag särskilt på Biskopsgården, flera av Universitetets institutioner och förnåma privathus, vilka alla vittnar om en sällsynt vacker tegelarkitektur. Då kan det väl inte vara riktigt att bygga monteringsfärdiga trähus här på Lundaslätten, där de inte hör hemma. I all synnerhet inte, när man har en mängd goda tegelbruks förnåma produkter att tillgå. Jag hoppas att tillgången på fasadtegel alltid kan vara så stor, att "exporten" till andra orter kan regleras, så att vi inte skall behöva övergå till andra för oss skanningar motbudande "ersättningsmaterial", slutar den tegelbitne byggmästaren.

Mångårdsbyggnadens i grupp "A1" fasad mot Linnégatan. De pulsade fälten ge liv och rytm åt fasadytan.

FUKTIGT HUS MÅSTE KUNNA ANDAS UT

Ur Göteborgs Handelstidning av den 11 oktober 1949
tillåta vi oss saxa nedanstående intervju med
arkitekt Gunnar Hoving.

— Vi måste bygga hus, som kan andas — framför allt skall de kunna andas ut. Det är den vägen, vi skall nå fram till en lösning på det här i Göteborg och på Västkusten besvärliga fuktproblemet, förklarar arkitekt Gunnar Hoving i Göteborg vid ett samtal med HT.

Arkitekten Hoving har nyligen återkommit från en månads studieresa till Schweiz, Italien, Frankrike, Belgien och Holland. Han företog den i egenkap av lärare vid Chalmers, och han studerade speciellt den tekniska utformningen av byggnaderna, framför allt då med hänsyn till fuktangrepp.

— Nog kan man träffa på städer, där luften är lika fuktig som här, men nere på kontinenten har man ju inte samma köld, som vi, och därför blir problemen genast mycket enklare där.

— Bygger man fel, eller bygger man rätt i Göteborg?

— Man bygger nog fel i allmänhet. Man har byggt rätt en gång i tiden. Då använde man tegel, numera använder man i stor utsträckning tunna och lätta konstruktioner, och beträffande dem behärskar man inte tekniken lika bra, som man gjorde ifråga om tegelmaterialet tidigare, då det gällde kampen mot fukten. Men man är på god väg att bemästra problemen nu, och vad jag kunde utröna under min studieresa var, att våra nya teorier måste stämma.

Tegel är ett material, som andas av sig självt så att säga, det är alltså

någotsånär poröst. Betong är det inte, betong endast bär, alltså måste vi göra en värmeisolering på betongen av något annat material, som vi ännu inte känner tillräckligt mycket om.

— Men det har ju förekommit fuktskador även i tegelhus...

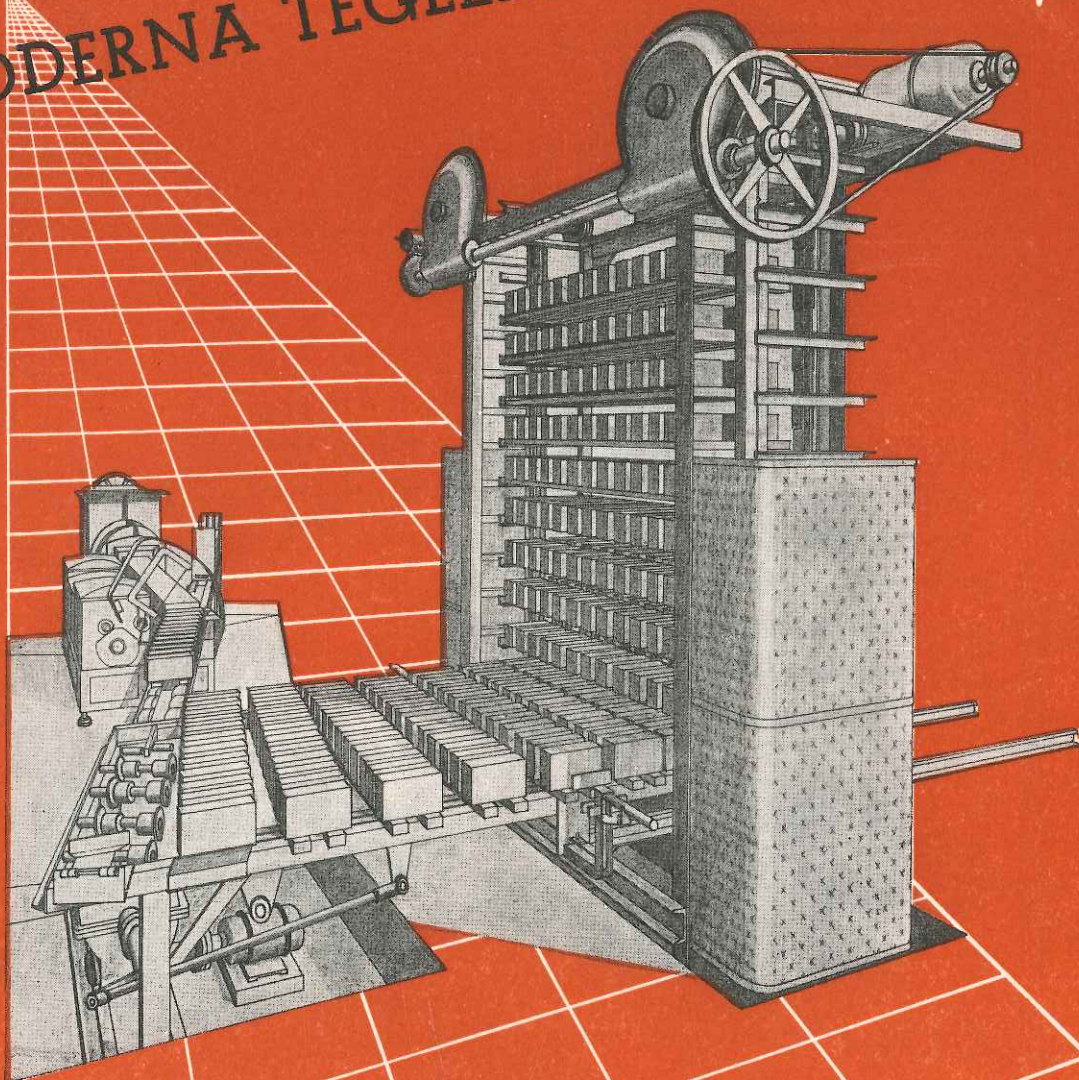
— Det har det. Alldeles nyligen har det för övrigt inrapporterats ett fall, där det varit ganska omfattande sådana skador. Förmodligen har dessa uppstått genom något fel i teglet.

— Men den där andningen, hur skall den ordnas?

— Det väsentliga är, att husen kan andas utåt. Det vatten, som kommer in, måste få möjlighet att komma ut igen. Detta har varit omöjligt på en hel del hus, i synnerhet på sådana som är beklädda med natursten. Då har man beskyllt stenindustrien, för att stenklädseln inte hållit ordentligt. Inom denna industri har man gjort stora ansträngningar för att lösa problemet, och efter vad jag kan förstå, har man också lyckats. På utställningen Bygge och Bostad visade man en ny konstruktionstyp, som såg riktig ut.

Lättbetongen, som man på många håll har som utfyllnad i vägarna, har vi nog inte lärt oss behandla på rätt sätt i det här avseendet. Vi har inte placerat den riktigt. Vanligen har man bakat in den i betongen eller bakom sten eller i den stilen. Då har lättbetongen tagit upp vatten, som den inte kunnat avge omedelbart. När vattnet långt om länge tagit sig ut, har det kommit med upplösta salter — det är dessa, som åstadkommer missfärgningen på fasaderna.

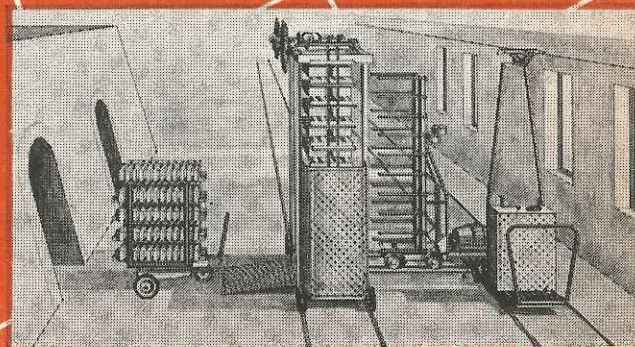
MODERNA TEGELBRUKSMASKINER

HEL AUTOMATER, TRANSPORTMATERIEL, TEGELBRUKSMASKINER AV ALLA SLAG, TORKANLÄGGNINGAR OCH UGNAR, KOMPLETTA NYANLÄGGNINGAR PROJETERAS OCH GAMLA ANLÄGGNINGAR RATIONALISERAS

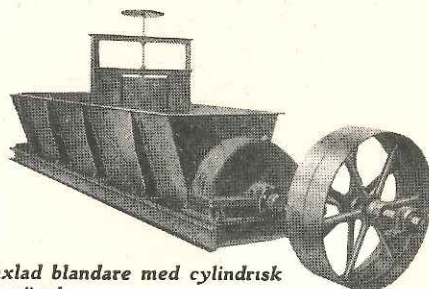
TEGELINDUSTRIELLA BYRÅN AKTIEBOLAG

VÄSTERLÅNGGATAN 22 STOCKHOLM 2 BOX 2166

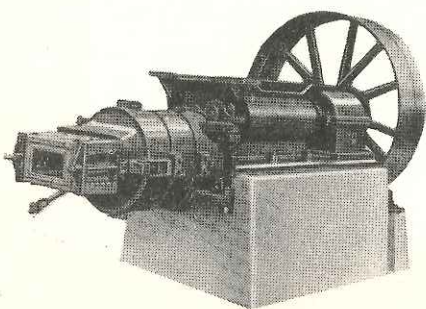

Rationalisera med **SVEDALA** tegelmaskiner

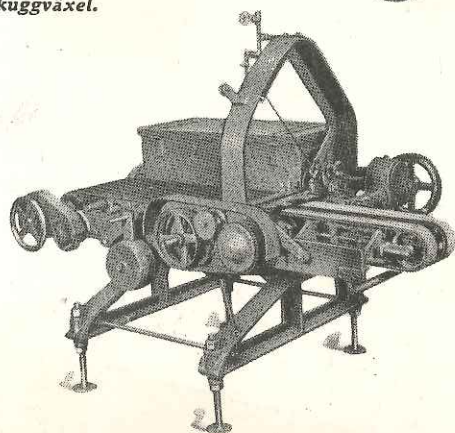
SVEDALA kan erbjuda Eder moderna och arbetsbesparande maskiner. Skall Ni rationalisera Edert tegelbruk kan Ni med förtroende vända Eder till **SVEDALA**. Bakom våra nykonstruktioner och förslag ligger en lång gedigen erfarenhet.

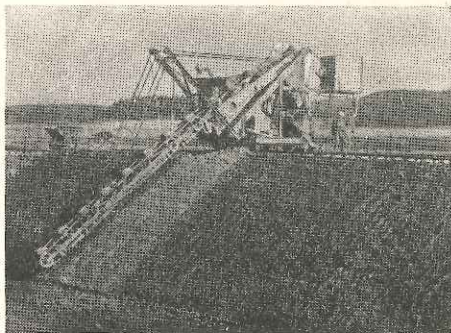
Enaxlad blandare med cylindrisk kuggväxel.

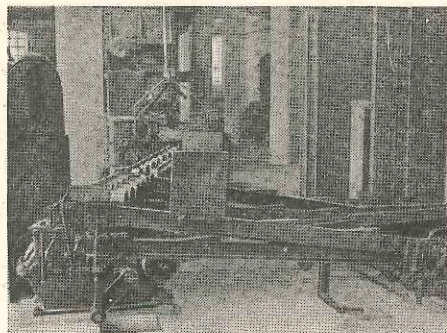
SVEDALA tegelpress **EFFEKTIV** ACA.

SVEDALA avskärningsbord *Huggaren*.

SVEDALA grävmaskin typ **QRS 10** i arbete.

SVEDALA helautomat för murtegel.

A-B. Åbjörn Anderson, Svedala

STOCKHOLM

TELEFONANROP. GJUTERIET, SVEDALA

GOTEBORG